

keppi ja porkkana

Valtiosektorin tiedote 1/2012

KUVA: JORMA PESALO

TÄSSÄ NUMEROSSA

- Valtiosektori turbulenssissa
- Valtion virkamieslaki muuttumassa
- Periaatepäätös muutoksen johtamisesta uusittiin
- Työterveyshuolto – muutakin kuin sairaanhoitoa
- Keskushallinnon uudistushanke on lähtökuopissa

PÄÄKIRJOITUS

Valtiosektori turbulenssissa

Monilla valtion työpaikoilla vuosi on alkanut epävarmoissa tunnelmissa. Jo pelkästään puolustusvoimissa irtisanominen uhkaa 1200 henkilöä. Helposti unohdetaan, että puolustusvoimat on myös merkittävä siviilityöntekijöiden työllistäjä, ja irtisanomisen uhka koskee mitä suurimmassa määrin heitä. Useat lakkautettavista varuskunnista ovat paikkakunnilla, joissa korvaavat työllistymismahdollisuudet ovat vähäisiä. Suorien, varuskunnan lakkauttamisesta johtuvien vaikutusten lisäksi välilliset vaikutukset näille paikkakunnille ovat melkoiset.

Edellisellä hallituskaudella uudistettiin valtion aluehallinto. Nyt on otettu lähempään tarkasteluun keskushallinto, ja hanke valtioneuvoston organisaation uudistamiseksi on käynnistynyt. Selvittelyn alaisena on malli, jossa ministeriöt yhdistettäisiin yhteen organisaatioon niin, että niistä tulisi valtioneuvoston alaisia osastoja.

Valtio on uudistanut muutoksen alaisena olevan henkilöstön asemaa koskevat periaatteet. Samalla on päivitetty ne toimenpiteet, joilla tuetaan muutoksen piirissä olevia. Tämä on hyvä asia. On vain varsin erikoista, että nämä periaatteet eivät tuo samantilaista turvaa puolustusvoimissa työskenteleville. On välttämätöntä, että tämä epäkohta poistetaan pikimmiten, ja puolustusvoimien henkilökunnan muutosturva saadaan paremmalle tolalle.

Tässä lehdessä oli tarkoitus kertoa myös siitä, miten virastojen toiminta on muuttunut valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman myötä. Toisin kuitenkin kävi, sillä ohjelman valmistelu on vasta alkuvaiheessa, eikä konkreettisista toimista ole vielä kerrottavaa.

No, sitähän sanotaan, että hyvin valmisteltu on puoliksi tehty. Ohjelman on luvattu saavan aikaan aidosti tuottavuutta lisääviä toimenpiteitä. Tavoitteena on myös työn mielekkyyden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisääminen sekä se, että asiakkaat kokisivat palvelun laadun aiempaa paremmaksi. Lisäksi on luvattu, että henkilöstö otetaan aidosti mukaan hankkeen valmisteluun. Valitettavasti vain on niin, että henkilöstön mukaanotto ei ole kaikkialla toteutunut. Toivotaan, että kyse on vain käynnistysvaikeuksista ja että valmistuessaan ohjelma täyttää sille asetetut tavoitteet.

Hyvää kevään odotusta,

KUVA: JUUKKA LUOTILA

Mari Raininko
päätoimittaja
julkisen sektorin asiamies
Agronomiliitto ry

Valtion virkamieslakiin kaavaillaan muutoksia

Hallituksen esitys valtion virkamieslain uudistamisesta on eduskunnan käsittelyssä. Siinä ehdotetaan mm. virkamieslautakunnan lakkauttamista ja muutoksia virkamiesten valitusoikeuteen.

Muutoksenhakuoikeus

Nykymääräyksessä valtion virkamieslaisissa säädetään, mistä päätöksistä voidaan valittaa. Muissa asioissa valittaminen ei lähtökohtaisesti ole mahdollista. Hallituksen esityksessä todetaan, että virkamieslain yleinen valituskielto on vanhentunut, eikä vastaa perustuslaista johtuvia oikeussuojan vaatimuksia. Jatkossa pääsääntönä olisi virkamiehen oikeus valittaa oikeusasemaansa koskevista päätöksistä. Valituskielto koskisi vain erikseen yksilöitäviä päätöksiä.

Valmistelussa on pohdittu laajasti valitusoikeutta virkaan nimittämistä koskevista päätöksistä. Tältä osin on päädytty valituskieltoon. Muita asioita, joista lähtökohtaisesti ei voisi valittaa, olisivat viraston yhteisen viran sijoittaminen viraston sisällä, harkinnanvarainen virkavapaus

sekä tehtävään määräämistä koskeva päätös.

Henkilöstöjärjestöt ovat asiaa valmisteltaessa ja lausunnoissa ajaneet virkamiehille mahdollisimman laajaa muutoksenhakuoikeutta.

Muutoksenhakujärjestelmä

Voimassa olevan lain mukaan virkamieslautakunta ratkaisee virkamiesten oikeasuvaatimukset, jotka koskevat varoituksia, lomautuksia, irtisanomista, purkamista ja virantoimituksesta pidättämistä. Lisäksi perusteettomista määräaikaista virkasuhteista on voinut saada korvausta esittämällä korvausvaatimuksen virkamieslautakunnalle määräaikaisen virkasuhteen päätyttyä.

Hallituksen esityksen mukaan virkamies voisi hakea muutosta edellä mainit-

tuihin päätöksiin sekä vaatia korvausta määräaikaista virkasuhteista jatkossa hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakujärjestelmästä tulisi siis hallintolainkäyttölain mukainen. Virkamieslautakunnan toiminta lakkaisi, ja siellä vireillä olevat asiat siirrettäisiin ratkaistaviksi hallinto-oikeuksiin.

Muutoksenhakujärjestelmän osalta henkilöstöjärjestöt ovat asettuneet voimakkaasti virkamieslautakunnan toiminnan jatkumisen kannalle. Virkamieslautakunta on nähty virkamiehen oikeusturvan kannalta oikeana elimenä ratkaisemaan mm. irtisanomisasioita ja arvioimaan määräaikaisten virkasuhteen perusteiden lainmukaisuutta. ■

Pia Hiltunen

asiamies

Tekniikan akateemiset TEK

Periaatepäätös muutoksen johtamisesta uusittiin

Valtioneuvosto antoi tammikuun lopulla periaatepäätöksen valtion henkilöstön asemasta organisaation muutostilanteissa. Se koskee vuosina 2012–2015 toteutettavia muutoksia. Verrattuna edelliseen, vuonna 2006 annettuun päätökseen pääpiirteet ovat pysyneet samoina, mutta päätöstä on ajantasaistettu ja siihen on lisätty joitakin käytännössä hyödyllisiksi havaittuja asioita.

Keskeisenä lähtökohtana on, että uuden henkilöstön rekrytoinnit aloitetaan selvittämällä, onko muualla valtionhal-

linnossa muutosten vuoksi vapautuvaa henkilöstöä. Ministeriöiden vastuulla on huolehtia omilla hallinnonaloillaan, että nämä selvitykset tehdään. Virka tai tehtävä ilmoitetaan julkisesti haettavaksi vain, jos virkajärjestelyn kautta ei ole löytynyt tehtävän vaatimukset täyttävää henkilöä.

Periaatepäätöksen pohjalta valtiovarainministeriö on antanut soveltamisohjeet. Niissä käsitellään toimenpiteitä, menettelyjä ja palveluja, jotka ohjaavat valtion virastoja muutosten johtamisessa ja henkilöstön muutosturvan järjestämi-

sessä. Lisäksi päätökseen on koottu muutostilanteissa käytettävissä olevia tukitoimenpiteitä.

Asiakirjat löytyvät valtiovarainministeriön verkkosivuilta osoitteesta www.vm.fi esimerkiksi hakutermeillä ”Valtioneuvoston periaatepäätös valtion henkilöstön asemasta organisaation muutostilanteissa” ja ”Muutosten johtaminen ja muutosturva valtionhallinnossa”. ■

Mari Raininko

asiamies

Agronomiliitto ry

Työterveyshuolto – muutakin kuin sairaanhoitoa

Mitä sinulle tulee ensimmäisenä mieleen,
kun kuulet sanan työterveyshuolto?

Useimmat yhdistävät työterveyshuollon sairaanhoitoon, joku muistaa myös työhöntulotarkastuksen. Itse asiassa sairaanhoidon järjestäminen osana työterveyshuoltoa on työnantajalle vapaaehtoista, vaikka nykyisin yli 90 % työnantajista tarjoaa työntekijöilleen myös sairaanhoitopalveluita.

Ennaltaehkäisy ja yhteistoiminta painopisteinä

Työterveyshuollon lakisäätäinen ydin on ehkäisevä työterveyshuolto. Kela korvaa ennaltaehkäisevän työterveyshuollon kustannuksista 60 prosenttia niille työnantajille, jotka ovat sopineet yhdessä työterveyshuollon kanssa työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen toteuttamisesta työpaikalla. Jos näistä asioista ei ole sovittu, korvaus on 50 prosenttia kustannuksista.

Työkyvyn hallinnalla tarkoitetaan työkykyä edistäviä ja tukevia toimintakäytäntöjä. Ne laaditaan työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä ja käsitellään työpaikan yhteistoimintaelimissä. Käytännöissä kuvataan muun muassa, miten tuen tarve tunnistetaan, miten ja millaista tukea annetaan, millainen on työpaikan sairauspoissaolojen hallintajärjestelmä ja miten työkykyseuranta toteutetaan.

Varhaisen puuttumisen malli

Työterveyshuollon kanssa sovitaan tietty hälytysraja, sairauspoissaolopäivien määrä/vuosi, jonka täytyttyä esimies käy työntekijän kanssa ns. varhaisen tuen keskustelun. Keskustelussa selvitetään, miten työkyvyn ongelmat näkyvät työssä, mitkä ovat työn voimavarat ja mitä muutoksia työssä pitää tehdä. Sovitut toimenpiteet toteutetaan ja niitä seurataan. Jos ne eivät riitä, sovitaan työkykyä vastaavista töistä ja järjestelyistä. Tarvittaessa työterveyshuolto ohjaa työntekijän kuntoutukseen, tai työntekijä sijoittuu uusiin tehtäviin.

Kesäkuusta lähtien Kela maksaa sairauspäivärahaa 90 arkipäivän jälkeen vain siinä tapauksessa, että työntekijä toimittaa Kelaan työpaikalla laaditun lausunnon jäljellä olevasta työkyvystään ja mahdollisuuksistaan jatkaa työssä. Työpaikkojen hälytysraja varhaisen tuen keskustelulle asetetaan huomattavasti 90 arkipäivää alemmaksi.

Toimintasuunnitelma kaikkien nähtäville

Valtion virastoissa työterveyshuolto toteutetaan virastokohtaisilla sopimuksilla. Työterveyshuollon toimintasuunnitelma

käsitellään työpaikan yhteistoimintamiettelössä, ja sen tulee olla jokaisen työntekijän nähtävillä. Näitä virastokohtaisia sopimuksia ohjaa vuosi sitten uudistettu ohjeistus.

Sairaanhoitoa annetaan kaikille palveluksessa oleville palvelussuhteen kestosta ja työajasta riippumatta, myös vuosiloman, lomautuksen, palkallisen virkavapaan tai työstä vapautuksen sekä palkattoman vanhempainpäivärahan aikana. Palvelun tarjoaa työnantajan osoittama palveluntuottaja.

Työterveyslääkärin läheteellä on mahdollisuus saada muutakin hoitoa, kuten erikoislääkärin palveluja. Työnantajan kustantamiin tutkimuksiin kuuluvat sairauden toteamiseksi ja hoidon määrittämiseksi tarpeelliset laboratorio- ja kuvantamistutkimukset. Lisäksi sairaanhoitoon kuuluu muun muassa lääkärintodistuksen tai lausunnon antaminen, jos sellainen tarvitaan esimerkiksi työkyvyttömyyden osoittamisessa tai etuuksia haettaessa. Työnantaja voi halutessaan järjestää myös muuta terveydenhuoltoa.

Valtion henkilöstön työterveyshuoltoa koskeva määräys/ohje ja valtiovarainministeriön kirje ”Valtion henkilöstölle annettava fysikaalinen hoito” löytyvät kumpikin työmarkkinalaitoksen sivuilta. ■

Riitta Saikkonen-Heinonen
pääsihteeri
Suomen Psykologiliitto

Keppi ja Porkkana hukassa?

Lehden vanhat numerot löydät myös osoitteesta

www.keppijaporkkana.fi

Käy tutustumassa!

Keskushallinnon uudistushanke on lähtökuopissa

Hallitusohjelmassa linjattiin, että valtion keskushallinnon uudistamistarve selvitetään erillisellä hankkeella. Näin pyritään vastaamaan useiden ministerienkin puheenvuoroissa esitettyyn huoleen ministeriöiden ”siiloutumisesta”.

Hankkeen asettamispäätöksessä todetaan: ”Laajoja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita omaavien politiikkakokonaisuuksien valmistelu edellyttää ministeriöiden yhteistyötä yli toimialarajojen.” Jos valtioneuvostosta muodostettaisiin aidosti yhtenäinen kokonaisuus tekemällä siitä rakenteellisesti, resurssiltaan ja prosesseiltaan yksi yhteinen organisaatio, tämä mahdollistaisi henkilöstön ja taloudellisten resurssien paremman liikkuvuuden, päätöksessä korostetaan.

Hankkeen tavoitteena on

- yhtenäistää valtioneuvostossa tehtävä politiikka-, lainsäädäntö- ja resurssiohjaus.
- tukea nykyistä paremmin hallituksen strategisen näkemyksen toimeenpanoa ja vaikuttavuutta julkisessa hallinnossa ja yhteiskunnassa.
- lisätä henkilöstön ja taloudellisten resurssien liikkuvuutta ja edistää yhtenäisen toimintakulttuurin syntymistä valtionhallinnossa.
- selvittää yhtenä vaihtoehtona ministeriöiden muuttamista yhdeksi virastoksi niin, että hanke ei muuta ministereiden asemaa valtioneuvoston jäsenenä ja ministeriönsä toiminnan johtajina.

Työ tehdään kahdessa vaiheessa

Tavoitteena on selvittää 31.5. mennessä ne toimenpidevaihtoehdot, joilla hankkeelle asetetut tavoitteet voidaan toteuttaa.

Hankkeen toisessa vaiheessa tehdään ehdotus valittavasta toimenpidevaihtoeh-

dosta sekä sen toteuttamiseksi tarvittavista toimista. Pohjana tässä työssä käytetään ensimmäisen vaiheen arvioita. Mikäli hankkeessa päädytään lainmuutoksia edellyttäviin toimenpiteisiin, esitys on tehtävä hallituksen esityksen muotoon. Tällöin on selvittävä myös säätämismenestys.

JUKOn edustajana hankkeeseen osallistuu neuvottelupäällikkö Markku Nieminen.

Hankkeen vaikutukset mietittävät

Hanke on vielä alkuvaiheessaan, joten uudistusta ja sen vaikutuksia on vaikea hahmottaa. Useita kysymyksiä se kuitenkin herättää. Liikkuvuuden lisäämiselle saat- taan toki olla tarvetta, mutta olisi kuitenkin pohdittava, onko kaikki ministeriöt yhdistävä hanke välttämätön tämän tavoitteen toteuttamiseksi. Saavutetaanko näin laajalla uudistuksella riittävästi konkreettisia hyötyjä siihen nähden, miten raskas muutosprosessi on kyseessä, vai päästäisiinkö vastaaviin tavoitteisiin olemassa olevia toimintamalleja kehittämällä?

Ministeriöissä työskentely vaatii oman toimialan syvällistä asiantuntemusta. Johtaako liikkuvuuden itseisarvona pitäminen asiantuntemuksen pinnallistumiseen? Miten henkilöstön asema turvataan näin suuressa uudistuksessa? Lisäksi hanketta toteutetaan erittäin kireässä aikataulussa. Tämä ei saa johtaa hätäkohtien johtopäätösten tekemiseen. ■

Kati Virtanen
neuvottelupäällikkö
Suomen lakimiesliitto

Kirsi Venäläinen
lakimies
Suomen lakimiesliitto

Liittojen valtiosektorin asiamiehet:

Agronomiliitto
Mari Raininko, asiamies
Puh. (09) 2511 1642, 040 901 1642
mari.raininko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat
Kari Eskola, työmarkkinalakimies
puh. 0201 235 367, 040 590 5693
kari.eskola@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftingsenjörsförbundet i Finland, DIFF
Kristina Morberg, t.f. verksamhetsledare
Tfn. (09) 4767 7346
kristina.morberg@diff.fi
www.diff.fi

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL
Jari Lehto, toiminnanjohtaja
puh. (09) 2511 1661, 0400 667 045
jari.lehto@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto
Tapio Hankala, toiminnanjohtaja
puh. (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE
Johanna Hämäläinen, asiamies
puh. 0201 299 289, 050 370 4456
johanna.hamalainen@sefe.fi
www.sefe.fi

Suomen Lakimiesliitto
Kati Virtanen, asiamies
puh. (09) 8561 0346
kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Psykologiliitto
Riitta Saikkonen-Heinonen, pääsihteeri
puh. (09) 6122 9177, 040 579 1513
riitta.saikkonen@psyli.fi
www.psyli.fi

Tekniikan akateemiset TEK
Pia Hiltunen, asiamies
puh. (09) 2291 2223
pia.hiltunen@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL
Esa Schön, johtava lakimies
puh. 020 155 8808
esa.schon@tradenomiliitto.fi
www.tradenomiliitto.fi

Uusi Insinööriliitto UIL
Juha Särkkä, julkisen sektorin asiamies
puh. 0201 801 843
juha.sarkka@uil.fi
www.uil.fi

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry
Arja Laine, asiamies
puh. 010 231 0355
arja.laine@yhteiskunta-ala.fi
www.yhteiskunta-ala.fi

Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto YKL
Arja Varis, edunvalvontapäällikkö
puh. (09) 622 68510, 0400 488 516
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi

Vastaava toimittaja: Agronomiliitto, Mari Raininko, p. (09) 2511 1642,
mari.raininko@agronomiliitto.fi
Toimitus: Agronomiliitto, Sari Häkkinen
Osoitelähde: jäsenliitot